

ПЕДАГОГІКА, ПСИХОЛОГІЯ

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ
І НАУКИ УКРАЇНИ

**Збірник
наукових
праць**

ТА МЕДИКО-БІОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ

ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ І СПОРТУ

№24 2003

**Харківська державна академія дизайну і мистецтва
(Харківський художньо-промисловий інститут)**

**Фізичне виховання і спорт
біологічні та педагогічні науки**

**Зарєстровано постановою президії ВАК України від
09.06.1999р. №1-05/7, 11.10.2000р. №2-03/8, 11.04.2001р. №5-05/4.**

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ ДИЗАЙНУ І МИСТЕЦТВ
(ХАРКІВСЬКИЙ ХУДОЖНЬО-ПРОМИСЛОВИЙ ІНСТИТУТ)

Видається з січня 1998 року

№24

ПЕДАГОГІКА, ПСИХОЛОГІЯ ТА
МЕДИКО-БІОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ
ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ І СПОРТУ

ХАРКІВ 2003

**Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту: 36. наук. пр. за ред. Єрмакова С.С. - Харків: ХДАДМ (ХХПІ), 2003. - №24. - 164 с.
(Укр., рос., англ. мов.)**

У збірку вміщено статті, що висвітлюють нові технології фізичного виховання молоді і підготовки спортсменів.

Збірник розрахований на вчителів і викладачів фізичного виховання, тренерів, спортсменів, докторантів, аспірантів.

Видається за рішенням Вченої ради Харківської державної академії дизайну і мистецтва (Харківського художньо-промислового інституту) (протокол № 7 від 28.04.2003 р.).

Збірник затверджено ВАК України і входить до переліку наукових видань, в яких можуть публікуватися основні результати дисертаційних робіт:
«Фізичне виховання і спорт» - постанова ВАК України від 09.06.1999р. №1-05/7. - Бюл. ВАК України, 1999. - №4. - С. 59;
«Педагогічні науки» - додаток до постанови президії ВАК України від 11.04.2001р. №5-05/4. - Бюл. ВАК України, 2001. - №3. - С. 6;
«Біологічні науки» - постанова президії ВАК України від 11.10.2000р. №2-03/8. - Бюл. ВАК України, 2000. - №6. - С. 7.

Редакційна колегія:

1. Бізін В.П.	доктор педагогічних наук, професор;
2. Бобін В.В.	доктор медичних наук, професор;
3. Богуславський В.М.	доктор філософських наук, професор;
4. Бойченко С.Д.	доктор педагогічних наук, професор;
5. Бурова О.К.	доктор філософських наук, професор;
6. Вороніна Л.М.	доктор біологічних наук, професор;
7. Давиденко Д.М.	доктор біологічних наук, професор;
8. Дмитрисв С.В.	доктор педагогічних наук, професор;
9. Друзь В.А.	доктор біологічних наук, професор;
10. Єрмаков С.С. (гол.ред.)	доктор педагогічних наук, професор;
11. Камасв О.І.	доктор педагогічних наук, професор;
12. Лапутін А.М.	доктор біологічних наук, професор;
13. Ложкін Г.В.	доктор психологічних наук, професор;
14. Ткачук В.Г.	доктор біологічних наук, професор.

©С.С. Єрмаков, 2003;
©Харківська державна академія
дизайну і мистецтва, 2003

norepinephrine spillover, and muscle sympathetic nerve activity training human sympathetic nervous activity and failure.// *Circulation*, 1994, V90, p. 234 – 240.

Надійшла до редакції 16.12.2003р.

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ РЕАЛІЗАЦІЇ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ СТРАТЕГІЧНОГО І ПЕРСПЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ПРОЦЕСОМ НАВЧАННЯ У ВИЩОМУ ЗАКЛАДІ ОСВІТИ

Прокопенко А.І.

Харківський державний педагогічний університет ім. Г.С. Сковороди

Анотація. Зроблено аналіз стану проблеми управління в системі освіти. Розкрито сутність програми „Освіта» як засобу стратегічного і перспективного управління. Розроблено концепцію реалізації взаємозв'язку стратегічного і перспективного управління процесом навчання студентів у вищому закладі освіти.

Ключові слова: концепція, зв'язок, управління, навчання.

Аннотация. Прокопенко А.И. Концептуальные основы реализации взаимосвязи стратегического и перспективного управления процессом обучения в высшем учебном заведении. Проанализирована проблема управления в системе образования. Раскрыта сущность программы „Освита» как способа стратегического и перспективного управления. Разработана концепция реализации взаимосвязи стратегического и перспективного управления процессом обучения студентов высшего учебного заведения.

Ключевые слова: концепция, связь, управление, обучение.

Annotation. Prokopenko A.I. Conception of realization of interconnection of strategic and perspective management of process of learning in the higher educational establishment. The problem of a management in educational system is analysed. The essence of the program „Formation» as a way of strategic and perspective management is showed. The concept of realization of interconnection of strategic and perspective management of education of students of higher educational establishment is developed.

Key words: concept, connection, management, education.

Постановка проблеми. Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема управління в системі освіти залишається актуальною, незважаючи на досить велику кількість досліджень у цьому напрямі (В.П.Беспалько, В.С.Безрукова, Т.О.Дмитренко, Г.В.Єльнікова, Ю.А.Конаржевський, М.М.Поташник, С.М. Сантурова, В.П. Сергєєва, В.П. Симонов, М.С. Сунцов, Л.Фішман, Р.Х. Шакуров та інші вчені). Дослідження стосуються окремих аспектів розв'язання проблеми, таких як управління навчальною діяльністю учнів (В.П. Беспалько, Т.О. Дмитренко), проектування засобів управління (В.С. Безрукова, В.В. Костіна), формування культури управління (К.В.Яресько), управління навчальним закладом (Г.В.Єльнікова, Ю.А.Конаржевський, М.М. Поташник, С.М. Сантурова, В.П. Сергєєва, Т.І.Шамова). На даному етапі розвитку педагогічної науки не вистачає комплексних досліджень

проблеми управління в освіті.

Робота виконана за планом НДР Харківського державного педагогічного університету ім. Г.С. Сковороди.

Метою даної статі є розкриття взаємозв'язку стратегічного і перспективного управління процесом навчання студентів у вищому закладі освіти.

Результати роботи. Концептуальна ідея полягає у тому, що здійснення наступності між видами управління є підґрунтям забезпечення їх ефективності.

У статі прийнято такі визначення основних понять:

- управління - досягнення цілей через планування, організацію, керівництво, контроль;
- стратегічне управління — комплекс рішень та ідей з формулювання й використання стратегій, що ґрунтуються на правильних і далескоглядних прогнозах;
- перспективне управління - комплекс методів, шляхів, засобів, форм, що найбільше відповідають конкретним обставинам, забезпечують стратегічний успіх, передбачають майбутній розвиток.

Прикладом державного документа, в якому визначено мету, стратегію, стратегічні завдання, пріоритетні напрями і шляхи реформування освітньої галузі, є програма „Освіта» (Україна ХХІ століття). Аналіз показує, що Програма є засобом стратегічного і перспективного управління, причому взаємозв'язки між видами управління реалізовано в ній через обґрунтування пріоритетних напрямів. Сутність даних напрямів складає сукупність умов, що стосуються різних сторін освітньої галузі, а саме [1, с. 6-7]:

- реалізації зв'язків між дисциплінами на рівні міжпредметних понять (наприклад, у циклі дисциплін педагогічної спрямованості такими поняттями є навчання, виховання, розвиток, соціалізація, педагогічна система та ін.);
- широкому використанні загальнонаукових методів пізнання, а також підходів (серед методів, що знайшли повсюдне використання, є моделювання; серед підходів - системний, культурологічний, аксіологічний тощо);
- інтеграції теоретико-методологічних засад при вивченні циклів дисциплін навчального плану;
- інтеграції дисциплін на основі їх професійної спрямованості тощо.

Реальний процес самоуправляемого розвитку особистості (групи студентів, факультету, вищого закладу освіти) пов'язаний із синергетичним підходом, який описує процес розвитку як послідовність

адаптаційного та біфуркаційного етапів (адаптація — пристосування до змінних умов навколишнього середовища; біфуркація - роздвоєння, вітлення; [6]). Адаптаційний екстенсивний самоуправляємий розвиток характеризується накопиченням кількісних змін: сприйняття студентами інформації, усвідомлення необхідності, можливості, технології засвоєння матеріалу дисциплін, що здійснюється під час сприйняття інформації у діалозі з викладачами та іншими студентами, а також у процесі самостійної роботи. Біфуркаційний етап розвитку пов'язаний з висуненням студентами проблеми, участю в її розв'язанні, прийнятті рішення, його впровадженні тощо. На даному етапі студент має зробити вибір; при цьому він використовує власний досвід, а також мислові операції аналізу, співставлення, порівняння, усвідомлення, синтезу. Якщо на етапі адаптації превалює пряме управління і співуправління на етапі біфуркації — самоуправління, що й веде до інтенсивного самоуправляемого розвитку. Завданням викладача є створення банку різноманітних творчих завдань, спрямованих на розвиток інтелектуальної сфери, а також комунікативних, рефлексивних, організаційних умінь.

Комунікативні вміння дозволяють студенту і викладачу здійснювати діалогічний тип навчання. Для того щоб цей тип навчання був розвиваючим

1. необхідністю формування у кожного студента потреби до вивчення дисципліни як певного етапу становлення його особистості;
2. застосуванням принципу природовідповідності, що вимагає врахування психофізичних особливостей як викладача, так і кожного студента;
3. зміною позиції викладача, який не тільки передає інформацію і контролює її засвоєння, але й організує процес спільної продуктивної діяльності зі студентами;
4. застосуванням у навчальному процесі особистісного досвіду студента як на заняттях, так і в позанавчальний час (наприклад, у науково-дослідній роботі);
5. культивуванням цінностей спільного досвіду, здобутого через використання діалогічних форм навчання;
6. орієнтацією змісту освіти на реалізацію його методологічної складової, що потребує навчання студентів методам проблематизації, планування, програмування, прийняття рішень, оцінювання здобутих результатів;
7. переорієнтацією навчального процесу у напрямі формування проблем самими студентами, знаходження шляхів їх розв'язання, усвідомлення результатів;

8. використанням у навчальному процесі перспективних завдань (на місяць, семестр, рік, увесь термін навчання).

З ідеєю особистісно орієнтованого підходу тісно пов'язана ідея інтегративності навчання, що проявляє себе у різних аспектах:

- культурологічній спрямованості всіх дисциплін навчального плану спеціальності, вивчення яких дає певний внесок у духовну, матеріальну та практичну складові культури людства;
- виявленні взаємозв'язків між дисциплінами, в тому числі у складі певних циклів (культурологічної, педагогічної, економічної, екологічної спрямованості);
- програми діяльності учня.

Традиційно діяльність викладача і студента ґрунтується на негативному зворотньому зв'язку, тому що при цьому зіставляється результат одного студента з результатом іншого. Позитивний зворотний зв'язок дозволяє зіставити результати, отримані студентом з його попередніми результатами і таким чином зафіксувати розвиток. Як правило, у складних системах, до яких відносяться і педагогічна система, застосовуються позитивні й негативні зворотні зв'язки. Т.І. Шамова та Т.М. Давиденко вважають, що критерій інтенсифікації саморозвитку має бути визначальним при оцінюванні результатів діяльності учня [5, с. 53]. Ми згодні з авторами і наголошуємо на тому, що позитивний зворотний зв'язок - це один з факторів, що забезпечує реалізацію перспективного управління в педагогічній системі. Дію цього фактору можливо зафіксувати за допомогою таких показників:

1. усвідомлення студентом значимості вивчаємої дисципліни для майбутнього спеціаліста в даній галузі знань і практичної діяльності;
2. усвідомлення студентом значимості вивчаємих способів діяльності для розв'язання проблем науки;
3. усвідомлення студентом можливості вивчення матеріалу дисципліни з точки зору наявних у нього знань, умінь, здібностей тощо;
4. потреба використати досвід, отриманий при вивченні конкретної дисципліни, в інших курсах;
5. потреба в реалізації навчально-творчої діяльності в процесі вивчення дисципліни;
6. потреба у розвитку конкретних умінь і навичок тощо.

Ідея позитивного зворотного зв'язку пов'язана з необхідністю застосування у вищій школі особистісно орієнтованого навчання й виховання, що ґрунтується на реалізації особистісно-діяльнісного підходу.

Відповідно до цього, особистість, яка перебуває у стані діяльності, є не об'єктом, а суб'єктом навчання, що й визначає її розвиток. Особистісно орієнтоване навчання у вищій школі характеризується такими ознаками:

Особливістю педагогічного управління є те, що реалізація функцій управління здійснюється в процесі спільної діяльності педагога й учнів. Між підсистемами існує прямий і зворотний зв'язок. Через прямий зв'язок здійснюється передача інформації; через зворотний - інформація про стан об'єкта управління. Крім того в системі можуть виникати незаплановані впливи (зовнішні, внутрішні), які порушують її функціонування. Прикладом незапланованих впливів у педагогічній системі є об'ява викладача про контрольну роботу, колоквиум, неспідготовленість студентів до роботи в аудиторії, погане самопочуття викладача або студента тощо. Очевидно, що у процесі управління необхідно здійснювати такий вплив на об'єкти управління, який міг би забезпечити оптимальний стан об'єкта управління з урахуванням різноманітних впливів.

При реалізації задач управління важливе значення має зворотний зв'язок (негативний, позитивний). На рис. 1 представлена структурна схема системи (С).

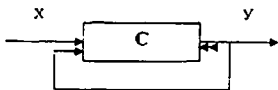

Рис. 1. Структурна схема системи (С) зі зворотним зв'язком.

Аналіз рис. 1 показує, що різниця між прямим і зворотним зв'язком полягає в тому, що прямий зв'язок забезпечує передачу інформації зі входу системи на її вихід, а зворотний - навпаки. Негативний зворотний зв'язок виконує стабілізуючу роль в системі, коли додатковий вплив діє у напрямку, протилежному основному впливу X. Якщо додатковий вплив діє у тому ж напрямку, що й основний, зв'язок називається позитивним. У технічних пристроях (підсилювачах) позитивний зворотний зв'язок сприяє збільшенню коефіцієнта передачі. У педагогічній системі негативний зворотний зв'язок забезпечує зіставлення отриманих результатів діяльності з метою; при їх неспівпаданні педагог може здійснювати необхідну корекцію стосовно і науково-дослідних установ, новітніх, теоретичних розроблень та здобутків педагогів-новаторів тощо.

Стратегічним завданням реформування змісту освіти є

„орієнтація на інтегровані курси, пошук нових підходів до структурування знань як засобу цілісного розуміння та пізнання світу» [1, с. 11]. На жаль, дані положення стосовно процесу інтеграції не знайшли свого підтвердження та розвитку при розгляді в Програмі окремих видів освіти (вищої, післядипломної тощо). Лише одним із основних напрямів реформування військової освіти наголошено інтеграцію військової та цивільної освіти. На нашу думку, одним із аспектів реалізації взаємозв'язку між стратегічним і перспективним управлінням у вищому закладі освіти має бути саме інтеграція (між освітніми установами, з навколишнім середовищем, між дисциплінами навчального плану, між темами конкретної дисципліни тощо).

Проблема управління знайшла своє відображення в Програмі лише частково: вона згадується в основних шляхах реформування освіти як необхідність радикальної перебудови управління сферою освіти шляхом її демократизації, децентралізації, створення регіональних систем управління навчально-виховними закладами (с. 8). Ми вважаємо, що саме управління (педагогічне, соціальне) є одним з основних засобів реалізації взаємозв'язку між стратегічними планами, програмами держави та їх втіленням у педагогічний процес закладу освіти.

Проблема управління складними системами будь-якої фізичної природи є предметом розгляду в кібернетичі. Вченим-кібернетиком Л.П. Крайзмером розроблено визначення управління, що може бути застосовано у різних сферах: „Управління — це здійснення сукупності впливів на об'єкт, вибраних із множини можливих впливів, на основі програми управління та інформації про поведінку об'єкта і стан оточуючого середовища і спрямованих на підтримання або поліпшення функціонування об'єкта для досягнення заданої мети» [4, с. 196]. Перераховані функції реалізуються в системі управління, яка включає дві підсистеми. Перша реалізує функції управління; інша є об'єктом управління.

Отже, у Програмі „Освіта» (Україна ХХІ століття) відображено мету освіти, стратегію її реформування, пріоритетні напрями та шляхи, що є підставою для здійснення перспективного управління закладами освіти. Разом із тим, слід констатувати, що взаємозв'язок стратегічного і перспективного управління реалізовано в Програмі на підґрунті розгляду об'єктивного і суб'єктивного факторів; дія особистісного та людського факторів враховано недостатньо.

На нашу думку, фактор інтеграції суттєво впливає на функціонування системи освіти. Вчені стверджують, що на сучасному етапі розвитку педагогіки оптимізація педагогічного процесу тісно

переплітається з рішенням проблеми інтеграції [2, с. 17]. Філософи розглядають інтеграцію як процес і результат об'єднання. У Новому тлумачному словнику української мови є три терміни: інтеграція, інтегральний, інтеграційний [3, с. 193], причому інтеграція розглядається як процес об'єднання чого-небудь в єдине ціле; інтеграційний означає характеристику процесу об'єднання; інтегральний розглянуто як нерозривно зв'язаний, єдиний. У педагогічній теорії та практиці застосовується термін „інтегрований», що означає наявність інтеграції. Наприклад, загально-інженерна дисципліна „Прикладна механіка» є результатом інтеграції трьох дисциплін: „Опір матеріалів», „Теорія механізмів і машин», „Деталі машин»; інтегрованою є дисципліна „Соціальна педагогіка і соціальна робота» тощо. У педагогічних вищих навчальних закладах (Полтавському, Сумському) вивчаються такі дисципліни, як „Педагогіка та історія педагогіки», «Педагогіка та педагогічна майстерність», відповідно. Тобто, явище інтеграції не є поодиноким, воно розповсюджено у вищих закладах освіти. Вважається, що наявність інтегрованих дисциплін притаманна будь-якому університету.

У Програмі „Освіта» (Україна ХХІ століття) розгляду дії фактору інтеграції приділено значну увагу. Так, в основних напрямках реформування освіти (с.7) йдеться про необхідність здійснення органічної інтеграції освіти науки, активне використання наукового потенціалу вищих навчальних закладів:

1. зв'язку освіти з іншими сферами суспільного життя (відкритість системи освіти до оточуючого середовища);
2. забезпечення готовності людей до отримання освіти;
3. задоволення різних освітніх потреб людей;
4. досягнення нового рівня у змісті освіти;
5. навчання і виховання всебічно розвинутої особистості.

Вищевказані умови відображають дію різних факторів: перша і четверта — об'єктивного; третя і п'ята — суб'єктивного; друга — особистісного. Недостатньо відображено дію людського фактору, сутність якого полягає у підвищенні ролі та значення людини (учня, студента) в освітньому процесі, а також особистісного, що наголошує на необхідності мати особистісно спрямовану систему освіти.

Шляхи реформування освіти подано у загальному вигляді; пріоритетним названо розвиток гуманітарної сфери, що знайшло відображення у восьми положеннях Програми [1, с. 12], в той же час як природничо-математична сфера характеризується лише обов'язковістю

її вивчення у різних закладах, зв'язком з гуманітарною сферою, а також з життям.

Слід зазначити, що шляхи реформування освіти сформульовано неповно; вони не дозволяють глибоко розкривати особливості змісту, методів, форм діяльності педагогів і учнів.

У розділі Програми „Вища освіта» пріоритетні напрями реформування віддзеркалюють переважно об'єктивний фактор, а саме: прогнозування потреб в освіті, створення державної системи добору студентів, оптимізація мережі закладів, розширення можливості здобувати освіту, розроблення нових моделей вищої освіти, оновлення змісту освіти, застосування принципів гуманізації та демократизації тощо [1, с. 33-36]. Як показує аналіз, пріоритетні напрями не розкривають дії особистісного і людського факторів. Те ж саме можна зазначити стосовно шляхів реформування, із яких не витікають необхідні методи, засоби, форми та зміст діяльності. Характеризується природовідповідним педагогічним процесом, зміною позиції викладача на організатора спільної продуктивної діяльності зі студентами, що ґрунтується на їхньому досвіді, отриманому у різних видах робіт (пізнанні, науковому дослідженні), орієнтацією на застосування перспективних завдань, розв'язання яких передбачає вміння обґрунтувати проблему, висунути гіпотезу, знайти спосіб її отримати рішення.

Висновки.

1. Ідеї особистісно орієнтованого навчання, позитивного зворотного зв'язку пов'язані з проблемою інтеграції у змісті освіти, що проявляє себе у культурологічній спрямованості навчальних дисциплін, наявності циклових і міжциклових зв'язків, широкому використанню міжпредметних понять, загальнонаукових методів і підходів.
2. Опис процесу розвитку на основі синергетичного підходу дозволяє виділити два основні етапи діяльності — адаптаційний і біфуркаційний, спроектувати засоби управління екстенсивним самоуправляємим розвитком на етапі адаптації та інтенсивним самоуправляємим розвитком на етапі біфуркації.
3. Здійснення діалогічного виду навчання, забезпечення цілісності педагогічного процесу, використання ситуативної технології дозволяє сформулювати у студентів рефлексивну культуру, що є, на думку відомих учених Т.І. Шамової і Т.М. Давиденко, однією з головних ідей сучасної освіти.

Подальші дослідження необхідно спрямувати на вивчення інших

проблем концептуальних засад реалізації взаємозв'язку стратегічного і перспективного управління процесом навчання у вищому закладі освіти.

Література

1. Державна національна програма „Освіта» (Україна XXI століття). - К: Райдуга, 1994. - 61с.
2. Дмитренко Т.О. Сучасний стан вирішення проблеми оптимізації педагогічного процесу / Проблеми інженерно-педагогічної освіти: Українська інженерно-педагогічна академія, 2001. - №1. - с. 14-18.
3. Новий тлумачний словник української мови. В 4 тт. Т.2. — Київ: АКОНЦТ, 1999. - с.193.
4. Крайзмер Л.П. Кибернетика: Учеб. пособие для сельскохозяйственных вузов по специальности „Экономическая кибернетика». - М.: Запознак, 1977. - 277с.
5. Шамова Т.И., Давыденко Т.М. Управление образовательным процессом в адаптивной школе. - М.: Центр „Педагогический поиск», 2001. - 384с.
6. Словник іншомовних слів / Укладачі: С.М. Морозов, Л.М. Шкаралута. - Київ: Наукова думка, 2000. - 680с. - (Словники України).
7. Новейший философский словарь: 2-е изд., перераб. и доп. - Минск: Иггерпрессеранс; Книжный Дом, 2001. - 1218с.

Надійшла до редакції 17.12.2003р.

МЕТОДИ ТА ФОРМИ ПРОВЕДЕННЯ ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЬ

Ревенко В.О.

Харківська державна академія фізичної культури

Анотація. У статті розглядаються види лекцій, проводиться порівняльний аналіз їх ефективності. В роботі обгрунтовано переваги безупинної системи проблемно-розвиваючого навчання, за допомогою якої найбільш повно реалізується ідея розвитку творчих здібностей студентів.

Ключові слова: метод, форма, лекція, урок, студент.

Анотация. Ревенко В.О. Методы и формы проведения лекционных занятий. В статье рассматриваются виды лекций, проводится сравнительный анализ их эффективности. В работе рассматриваются преимущества непрерывной системы проблемно-развивающего обучения, с помощью которой наиболее полно реализуется идея развития творческих способностей студентов

Ключевые слова: метод, форма, лекция, урок, студент.

Annotation. Revenko V.O. Methods and forms of holding of lecture lessons. In the article the views of the lectures are esteemed, the comparative analysis of their efficiency is carried out. In activity are esteemed of advantage of a continuous system of problem-developing training, with the help by which one is fullest the idea of development of creative capacities of the students will be realized

Keywords: method, form, lecture, lesson, student.

Постановка проблеми полягає у вивченні методів та форм проведення лекційних занять. Лекція у вищому навчальному закладі відіграє велику роль, що визначається відповідними метою і задачами. Поряд з іншими формами і засобами навчання, лекція носить не тільки

ЗМІСТ

Альошина А.І. Контроль та оцінка загального центру маси тіла школярів у процесі фізичного виховання	3
Андрєс Андрій. Сучасні проблеми підготовки багатоборців військово-спортивного комплексу в річному циклі	7
Антошків Ю.М. Оцінка ролі професійно-прикладної фізичної підготовки курсантів-пожежників міністерства надзвичайних ситуацій України за результатами анкетування	14
Ахметов Р.Ф. Електрофізіологічний спосіб оцінки ступеню утилізації силових можливостей у спортсменів швидкісно-силових видів спорту	19
Виноградський Б.А., Крупський В.П. Використання методу безперервної пульсометрії у тренуванні лижників-ветеранів	24
Дняк В.В. Визначення основних критеріїв та показників оптимізації викладання соціально-економічних дисциплін у вищому військовому навчальному закладі	30
Захожий В.В. Сучасні підходи до оптимізації фізичного виховання школярів	36
Харченко Людмила. Характеристика психомоторики молодших школярів з легкою формою розумової відсталості	42
Цьось А.В., Навроцький Е.М. Теоретичні розвідки розвитку фізичного виховання на території України в епоху міді і бронзи	47
Чорнобай І.М., Артимович О.І. Навчання загартовуванню та гартування учнів 8-9 класів	53
Шептицький В.Ф. Розвиток основних рухових якостей у розумово відсталих школярів молодшого віку	61
Петренко С.А. Структура педагогічної діяльності вихователя з формування основних рухових умінь і навичок у дітей дошкільного віку	66
Дацків П.П., Яремко Є.О. Структура серцевого ритму у легкоатлетів - бігунів при фізичних навантаженнях різної потужності	72
Прокопенко А.І. Концептуальні засади реалізації взаємозв'язку стратегічного і перспективного управління процесом навчання у вищому закладі освіти	78
Ревенко В.О. Методи та форми проведення лекційних занять	86
Кашуба В.А., Сергиєнко К.Н., Хабинец Т.А. Фактори, впливаючі на формування двигательної функції стопи молодших школярів	94
Внук Валентина, Приступа Евгений, Приступа Татьяна, Болях Евгенийш. Коррекция психической напряженности у детей-инвалидов зрения в процессе игровой терапии	101
Вольныска-Слежыньска А., Слежыньски Я. Толерантність к физическим нагрузкам под влиянием двигательных упражнений у больных после кардиохирургических операции	110
Ляпин В.П. Влияние реабилитационных мероприятий на показатели гуморального иммунитета у спортсменов в соревновательном периоде	120
Булашев А.Я., Ма Цзиньган. Методика рекреационной оценки природных комплексов Китая для целей спортивно-оздоровительного туризма	123
Кушнирюк Сергей. Характеристика соревновательной деятельности гандболистов высокой квалификации как основа требований к уровню их физической подготовленности	130
Edward Szezerpanik. Przywydztwo jako forma sprawnego kicrowania organizacja	138
Вимоги до статей	160
Конференція "Молода спортивна наука України"	161
Конференція "Спортивні єдиноборства: теорія, практика та перспективи розвитку"	162

Наукове видання

Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного
виховання і спорту

Збірник наукових праць

Збірник видається за благодійні внески.

Банківські реквізити: рахунок №262085113 в Харківській обласній
дирекції АППБ «АВАЛЬ» МФО 350589, КОД 23321095.

Призначення платежу: перерахування коштів на о/р №П07000308
Єрмакову С.С. на видання збірника.

Копію квитанції направляти за адресою: pedagogy@ic.kharkov.ua

Видання зареєстровано у Державному комітеті інформаційної
політики, телебачення та радіомовлення України.
Свідоцтво: серія КВ №7111 від 25.03.2003р.

Свідоцтво про внесення до держ. реєстру суб'єкта видав. справи
ДК №860 від 20.03.2002р.

Оригінал-макет підготовлено в редакційно-видавничому відділі ХІА/ІМ

Коректор: Єрмакова Т. Комп'ютерна верстка: Єрмакова Т.

Підп. до друку 22.12.2003. Формат 60x80 1/16. Папір: друк. Друк: ризограф.

Ум. друк. арк. 10.25. Тираж 100 прим.

ХІА/ІМ, Харківська державна академія дизайну і мистецтва,

Україна, 61002, Харків-2, вул. Червонопрапорна, 8.

Надруковано з оригінал-макету в типографії Фонду

61002, Харків-2, вул. Червонопрапорна, 8.